

Törvényalkotók az előadó-művészeti törvényről

Dr. Schneider Márta úgy véli, a kritériumrendszernek ösztönöznie kell az együtteseket

„Sikerült olyan törvényt készítenünk, amely lehetőséget ad finomhangolásra”

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium kulturális szakállamtitkára,

dr. Schneider Márta nagy lépésnek tartja, hogy megszületett az előadó-művészeti törvény, s a kormányzat többletforrásokat biztosít a kulturális területnek. Bár a szabályozásról már több pozitív visszajelzést kapott, azzal is tisztában van, hogy a művészek többsége számára nem érhető a törvényi megfogalmazás. Ezért a tárca a következő hetekben készíti egy füzetet, amely érthetően elmagyarázza a finanszírozási és munkajogi változásokat, s ezt eljuttatják minden érintetthez. Márciusra pedig a minisztériumban megszületik az előadó-művészeti iroda, ahol nemcsak az együttesek regisztrációját kezelik, hanem a személyes egyeztetésre is van lehetőség.

■ Kapott már visszajelzéseket az elkészült előadó-művészeti törvényről?

Igen, egyértelműen pozitív visszhangokat hallottam, a szakma nagy része örömmel üdvözölte a megszületett és elfogadott szabályozást. Sőt, nemcsak a művészekről, hanem a kulturális élet más képviselőitől is kaptam ilyen visszajelzéseket. Mindez azt mutatja, nagy szükség volt már a művészeti területen erre az áttekintésre. Szinte mindenki nagy fegyverténynek könyveli el, hogy egy olyan szituációban, amikor a tervezés még stabil, többségi kormányzat, működő koalíció alatt kezdődött el, az egyre nehezebbé váló feltételek mellett is végigvittük a törvénytervezetet, és kisebbségi kormányzás alatt is sikerült elfogadtatnunk. A parlament hatvan százaléka igennel szavazott az előadó-művészeti törvényre. Arról nem is beszélve, hogy a szabályozásnak köszönhetően az állam – a gazdasági problémák ellenére – komoly ágazati forrásokat, jelentős többletösszeget rendel erre a területre.

■ A zenekarvezetők közül azonban többen jelezték, nem tartják jónak, hogy az eredeti tervekhez képest végül nem a státuszos muzsikuskok száma, hanem a koncerten fellépő muzsikuskok átlaga adja a létszámot...

Ez is szakmai megegyezés volt. S úgy véljük, nincs arra szükség, hogy egy-egy zenekart mesterségesen felduzzassanak, csak azért, hogy nagyobb állami támogatást vehessenek igénybe. Ebben a törvényben a szakmai kereteket kellett meghatározni.

■ Néhányan a fizető nézőszám megjelenését is aggályosnak tartották, éppen az egyenlően feltételek miatt...

A kritériumrendszer elemeinek ösztönző erővel kellene bírniuk az együttesek számára. Hiszen nekünk az a célunk, hogy minden előadást minél többen lássanak, halljanak. Nagyon fontos adat, hogy hányan ülnek előadásoként, koncertenként a né-

zőtőre, hiszen a művészeti együtteseknek az is a feladatuk, hogy eljuttassák a publikumhoz a műveket.

■ A törvény több éves előkészítés után született meg. Mióta vesz részt ebben a munkában?

Nagyon hosszú ideje. 1995 óta, amikor a Fővárosi Önkormányzat Kulturális és Oktatási Főpolgármester-helyettesi Irodájának a vezetője lettem, azóta az előadó-művészeti területtel foglalkozom. Én irányítottam a törvény előkészítését, hiszen ennek a szabályozásnak nagyon sok előképe felmerült már. Jó ideje látszódott, nagy szükség lenne erre, hiszen számos probléma, strukturális gond adódott az előadó-művészeti életben. Ezért is hívtuk életre annak idején a Táncművészeti Kerekasztalt... A konkrét terveken pedig 2006 óta dolgozom.

■ Az egyeztetés során mely részek okozták a legnagyobb vitát?

A zenei területen sokkal kevesebb probléma merült fel, mint a színházi világban. Ami engem is meglepett, az az volt, hogy mekkora vitákat kavart az előadó-művészeti tanács felállítása. S bár valóban fontos grémium, vannak akik túlzott jelentőséget tulajdonítanak neki. Emellett a munkajogi részben akadt pro és kontra sok vita, de ez érthető is, hiszen a művészekre speciális szabályozás vonatkozik, s a munkáltatók a saját pozícióikat, jogosultságukat szerették volna erősíteni, bővíteni, a munkavállalók pedig érthető módon nagyobb egzisztenciális biztonságot, pluszjuttatásokat kívántak elérni.

■ Sokakat nagyon zavar az a passzus is, mely szerint, ha egy művésznek a szerződésben megszabott előadásszáma felében nem tud feladatot adni a színház, akkor elbocsáthatja...

Félreértették a művészek. Nem akarták megérteni a szabályozás lényegét, és in-

kább érzelmi alapon közelítették meg a kérdést. Végig kell olvasni alaposan a jogszabályokat, s kiderül, a törvény egyedülálló juttatásokat ad a művészeknek, s főként az érdekeiket védi.

I Számukra nebezen érthető a törvény nyelve, a jogszabályi megfogalmazás...

Nem is kell, hogy a művészek törvényt olvassanak, az intézmények menedzsmentjének kell pontosan tudnia, hogy a törvénnyel milyen lehetőségek nyíltak a számukra. Egyébként a finanszírozási és a munkajogi változásokról készítünk egy füzetet, amely közérthetően elmagyarázza az előadó-művészeti törvény minden részletét, s ezt eljuttatjuk a művészekhez, a fenntartókhoz, hogy pontosan értsenek mindent. Azért is nagyon lényeges, hogy mi történik az idei esztendőben, hiszen ez a következő évek finanszírozására is jelentős hatással lesz. Felajánljuk emellett a személyes egyeztetés lehetőségét, hiszen a minisztériumon belül előadó-művészeti irodát

hozunk létre. A törvény szerint ennek már március 1-jétől fel kell állnia.

I Látható már az is, hogy hol kell majd csiszolni a szabályozáson?

Azt nagyon jónak tartom, hogy sikerült olyan törvényt készítenünk, amely lehetőséget ad finomhangolásra, hiszen az éves költségvetési törvényben lehet a finomítási arányokat beállítani. S nagyon jó, hogy a nyilvántartási, besorolási adatok teljes rálátást nyújtanak a területre. Évről évre követhető lesz, hogy melyik művészeti intézménynél, előadó-művészeti ágánál, mi a helyzet, hol akadnak gondok. A „finomhangolás” kezdeményezője az Előadó-művészeti Tanács lehet, s ha a grémiumnak bármilyen kérdése van a területet illetően, azzal nyugodtan fordulhat az irodához. Ha tehát azt jelzik például, hogy kevés a magyar zene külföldi promóciója, s ez problémát okoz, akkor a tanács a miniszter számára javaslatokat tehet ezeknek a gondoknak a megoldására.

I Félszáznál több módosító indítvány érkezett a törvényhez. Mi volt a véleménye ezekről a javaslatokról?

Végül majdnem kétszáz volt ezeknek a száma, s akadt közöttük sok használható, a törvényt pontosító módosítás, amit beépítettünk a szövegbe. A nem elfogadható indítványból is sokkal több volt. Mivel ezek a törvény koncepcióját kérdőjelezték meg, nem építhettük be a törvénybe.

I Akadnak együttesek, amelyek helyzetét ez a törvény sem rendezi. Mi lesz a további sorsuk, milyen megoldási ötletei vannak a minisztériumnak?

A törvény a Magyar Rádió Zenei Együttesének állami támogatását nem érinti, de tudomásom szerint finanszírozásuk ebben az évben jelentősen emelkedett, 1 milliárd forintra.

A Magyar Állami Operaház Zenekara, a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara finanszírozását is lehetővé teszi a törvény.

R. Zs.

Dr. Gyimesi László szerint a nyolc éves munka meghozta gyümölcsét

„Tervezhető költségvetés, speciális jogok a művészeknek”

I A művészeti törvény első változatát már nyolc esztendővel ezelőtt, 2001-ben elkészítette. Mennyiben változott ahhoz képest a most megszületett szabályozás?

Úgy vélem, hogy túlnyomórészt az, amit akkor elképzeltünk és magam is elképzelttem, megvalósult. S ez a törvény nemcsak a zenei, hanem a színházi, és a táncművészeti terület számára is kialakított egy viszonylag kiszámítható, normatív jellegű támogatási rendszert. Ez ugyanis a művészeti területen kulcskérdés. A törvény megszületésével az állam az előadó-művészet támogatásának alkotmányos kötelezettségét törvényben ismeri el. Akárcsak azt, hogy ez nagyon fontos közfeladat, s ehhez garantáltan rendel jogi- és pénzeszközöket. Annak idején, amikor az egészbe belekezdünk, ez volt az egyik alapvető cél. Az is nagyon fontos cél volt, hogy az állami támogatás mellett az adókedvezmények körében további forrás nyíljon a művészet támogatására. Aki támogatja a zenei együtteseket speciális társasági adókedvezményben részesül, és ez mindenképpen egy új, pluszbevételi forrás lehet a zenekaroknak. Az együttes finan-

szírozása mellett az is nagyon lényeges, hogy áttekinthető és tervezhető legyen a zenekarok pénzügyi helyzete, s ebben is segít a törvény.

I A zenei szakma évek óta dolgozott azon, hogy ehhez kidolgozza a kritériumrendszert.

Sok vita árán született meg a regisztrációs rendszer, de ez már az eredeti, 2001-es elképzések között is szerepelt. Emellett nagyon lényegesnek tartom, hogy a művész jogállás terén is sikerült előrébb jutnunk. A nyolc évvel ezelőtti törvénytervezetben ez még ebben a formában nem sikerült... De nagyon jó, hogy most megszületett, hiszen a művészek teljesen speciális körülmények között dolgoznak. S arról se feledkezzünk el, hogy a törvény előzményének tekinthető a 2005-ben született ekho-törvény, hiszen ez a szabályozás a közteherviselés meghatározó kérdéseiben, így az adózás és társadalombiztosítási járulékfizetés terén nagyon kedvező szabályokat állapít meg a művészek számára.

Munkajogi tekintetben a zenekari területen a

Az előadó-művészeti törvény elődjén, a művészeti törvényen 2001-ben, nyolc esztendővel ezelőtt kezdett dolgozni Dr. Gyimesi László, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének a főtitkára. Az akkori elképzések jelentős része megvalósult, bekerült a szabályozásba, így végre átláthatóbb viszonyok teremődtek a művészeti terület finanszírozásában és a munkaügyi szabályozásában is. A szakszervezeti vezető jelenleg is dolgozik a törvény végrehajtási rendeletein, s többek között egy olyan szabályozáson, amely a jövőben a próbajátékra és a próbaéneklésre vonatkozik.

jelenleg még hatályos, a zenekari muzsikuskokra is kiterjedő közalkalmazotti szabályozás kedvező jogi körülményeket alakított ki, természetesen ebben a szakszervezet nem kis szerepet játszott. A törvény alkotása során főleg arra kellett törekednünk, hogy ebből a jó pozícióból ne veszítsünk. Ezt sikerült is elmünk az esetek döntő többségében, s az óriási eredmény, hogy mindezek a szabályok ma már nem egy rendelet, hanem egy törvény kereteiben jelennek meg, már nem csak a közalkalmazottakra, hanem valamenyny művész munkavállalóra kiterjesztve.

■ *Azért akad még néhány igazán kedvező szabályozás is a törvényben...*

A Munka Törvénykönyve 40 órás munkahetet határoz meg, s ez alól a művészek sem kivételek. Nagy kérdés volt, hogy a próbákkal, koncertekkel, azaz a szolgálatokkal hogyan lehet a napi nyolcórás munkaidőt összehangolni. A mostani törvény olyan alapelveket fogadott el, amelyek szerint van munkahelyen eltöltendő és munkahelyen kívül eltöltendő munkaidő. S a munkaidő része lett a felkészülés, sőt még a mennyiségét is meghatározta, átlagosan napi két órában. Ennyit kell a művészeknek elszámolni. Nagy változás, hiszen ezt eddig a szabályozás nem ismerte el. A másik, szintén lényeges előrelépés, hogy a munkaidő részének számítanak az előkészítő és befejező feladatok. Tehát a művész nemcsak az előadás alatt dolgozik, hanem akkor is, amikor sminkel, felveszi a jelmezét, majd a produkciót követően lemossa a festéket... S mindez része a napi nyolc órának. De a munkajog terén az is fontos, hogy sikerült elérnünk, öt évnél tovább senkit sem lehet határozott idejű szerződéssel foglalkoztatni. Ha eléri ezt az időt, akkor automatikusan határozatlan idejű lesz a szerződése. Tehát a munkaügyi kérdésekben is rendezettebbek lettek a viszonyok. Szintén jó az is, hogyha egy művésztől több éves munka

után válnak meg, akkor a határozott idejű jogviszony esetében is jár végkielégítés. Szintén nagyon lényeges, hogy a munkaidőn kívül végzett, oktatói, szerzői oltalom alá eső tevékenységet a művésznak nem kell bejelentenie, és ezt a munkáltató csak akkor tilthatja meg, ha be tudja bizonyítani, hogy pluszmunka veszélyezteti a zenekar üzemszerű működését. Ezek egyébként nagyon érzékeny pontok, hiszen különösen a vidéki zenekarokban játszó művészek jelentős számban a zeneiskolában is tanítanak. Lényeges új szabály az is, hogy a munkáltató előtt megnyílik a lehetőség az előadásokon történő közreműködés külön honorálására. Ez eddig számos vita forrása volt. De a művészeti munkakörben foglalkoztatottnak biztosított öt nap pót-szabadság is nagy eredmény. Számos részsabály mellett a kollektív szerződések szerepe is igen fontos, hiszen a munkahelyi működés igazi részleteit ezeknek kell szabályozniuk.

■ *Abogy nagy előrelépés az is, hogy végre az énekkarok, táncegyüttesek is átláthatóbb viszonyok közé kerültek...*

Igen, most ezeknél az együtteseknél is tisztázva lettek a szolgálatszámok, a munkaidő, s az egyéb lényeges munkajogi szabályok. Korábban ezen a területen ilyenek jogszabályi szinten nem léteztek. Most dolgozunk éppen azon a végrehajtási rendeleten, amely többek között a zenekarok regisztrációját szabályozza majd. De hadd említsem meg, hogy azzal az önálló jogszabállyal is foglalkozunk, amely a próbajátékra és a próbaéneklésre vonatkozik majd. Ez valószínűleg találkozik majd egy rendeletben a közalkalmazotti törvény módosításával keletkezett jogalkotási kötelezettséggel, amely a közalkalmazottak minősítéséhez kapcsolódik. Ezt a jogalkotási alkalmat szeretnénk arra is felhasználni, hogy megszűnjön a próbajáték és a minősítés, vagy

szintfelmérés egybemosása. Éles különbség lesz a minősítés és a próbajáték között, nem csak eljárási, hanem elsősorban jogi következményei tekintetében. Azért is fontos, hogy ennek meglegyen a jogi szabályozása, mert meg kell előzni azt, hogy egy minősítés, vagy meghallgatás olyan pánikreakciókat, vagy esetenként túlkapasokat okozzanak, amelyekkel sajnálatos módon nem egyszer találkoztunk az elmúlt esztendőben.

■ *Még egy új elemmel is bővült a legelső elképzelés: az előadó- művészeti tanáccsal.*

Régóta jelentkezett arra is az igény, hogy az állam és a művészeti élet képviselői között legyen olyan egyeztető fórum, amely szakmai, jogi szempontból befolyásolja a döntéseket. Ezért született meg ez az intézmény, amely szintén fontos jogosítványokat kapott.

A művészeti életnek semmilyen értelmező szabályrendszere nem volt eddig. Fontos újdonság az, hogy a törvényt záró rendelkezések között 39 értelmező szabályt állapít meg, ez könnyebbé teszi a jogalkalmazást, s ezekre a meghatározásokra mások is tudnak hivatkozni. Hiszen eddig sehol sem volt leírva, hogy pontosan mi az a szimfonikus zenekar, kamarazenekar, népi zenekar, bigband... Nagyon sokan, sokat dolgoztak, s vitakoztak is, amíg ez a törvény megszületett. Az pedig a következő hónapokban, években fog kiderülni, mennyire alkalmazható. Annak örülök, hogy jó szándék vette körül mindenütt, a politikusok, azok is, akik sok tekintetben nem támogatták a törvénytervezetet, számos módosító javaslattal járultak hozzá a javaslat jobbításához. Mindezt talán jelzi, hogy a Parlament közel hatvan százalékos többséggel fogadta el. Nem utolsósorban azt is sikerült vele elérnünk, hogy a 2009-es esztendőben jelentős anyagi többletet, fejlesztést hozott az előadóművészeti területre, ami sajnos más területen nem így történt... R. Zs.

Sólyom László köztársasági elnök is aláírta az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló, az Országgyűlés által 2008. december 8-án csaknem 60 százalékos többséggel elfogadott törvényt. A törvény legtöbb rendelkezése 2009. március 1-jétől lép hatályba.

A 183. számú Magyar Közlönyben 2008. évi XCIX. számon kibirdetett törvény legtöbb rendelkezése azért lép később (2009. március 1. után) hatályba, mert még meg kell állapodni munkajogi kérdések részleteiben, mivel a törvény e területen bevezeti az évad fogalmát, valamint szolgálat- és előadásszámokat állapít meg.

Az adókedvezmények ügye pedig Brüsszelből, az Európai Bizottságtól jóváhagyásra vár, így a kedvezmények 2010-től lesznek érvényesíthetők.

Az előadó-művészeti törvény egyik legnagyobb pozitívumának tartja Magi István, hogy kimondja, a hivatásos előadó-művészeti tevékenység támogatása állami feladat. Ahogy annak is nagyon örül, hogy a szabályozás fontos szerepet szán az Előadó-művészeti Tanácsnak, s ha annak szakmai véleményével ellentétes döntést hoz a miniszter, akkor ezt meg kell indokolnia. Magi István eddig a regisztrációs munkacsoport vezetőjeként vett részt a törvény előkészítésében, most pedig a végrehajtási utasításon dolgozik. Úgy véli, ez akkor lesz jó, ha emiatt egyetlen értékes művészi munkát végző szervezet sem kerül törvénytől ki.

■ Mit tart a megszületett előadó-művészeti törvény legnagyobb erényének?

Azt, hogy a törvény kodifikált szövegének megalkotásában a szakma delegált képviselői is részt vettek. Eddig ilyen még nem történt. Nem arról volt szó, hogy bizonyos érdekek csak az elkészült szöveg véleményezése során kerültek elő, hanem ezek a vélekedések már a munka során elhangozhattak, így lehetőség volt az egyeztetésre, a szükséges kompromisszumok megkötésére.

■ Hogyan lehetett a szakmai gondolkodást a törvény nyelvére lefordítani?

Az előkészítő, három munkabizottságban a szakma képviselői mellett a kulturális tárca

Magi István fontosnak tartja, hogy végre szakmai szabályozás született

A hivatásos előadó-művészeti tevékenység támogatása állami feladat

közigazgatási szakemberek is dolgoztak, ők moderálták a munkát. Így nem került papírra olyan szöveg, ami jogi nonszensz lenne. Azért is volt ez nagyon lényeges, mert széles spektrumot érint a törvény, és nem azonosak sem a szempontok, sem az érdekek. Amikor aztán megszületett a szöveg – ami ismét szakmai egyeztetésre került –, akkor mindenki kereste benne a saját javaslatait, pozícióit. Mivel a szakmai vitákon is részt vettek a közigazgatási szakemberek, így azonnal meg tudták magyarázni, mit miért kellett adott esetben másképp megfogalmazni, hiszen egy törvény nem mondhat ellent egy másiknak, olyan erős szabályozásoknak például, mint államháztartási vagy az önkormányzati törvény.

■ Az sem tette egyszerűbbé az egyeztetést, hogy volt, aki a munkaadók és volt, aki a munkavállalók érdekeit igyekezett képviselni...

Érdekes, hogy ebből a szempontból kevesebb konfliktus adódott, mint ahogy várható lett volna, hiszen a munkában az érdekképviseleti szervek is részt vettek. Nem is volt olyan kérdés, amelyben nem született végül megegyezés.

■ Volt, aki azt hiányolta, nem derül ki a törvényből, hogy mit kell tennie azért, hogy magasabb támogatást kapjon.

A művészi minőség nem közigazgatási és nem politikai kérdés. Nagyon nagy baj lenne, ha ilyen jellegű határozatokkal minősítenénk művészeti produktumokat. Azt gondolom, hogy a művészi minőség kérdéséről szakmai fórumok hivatottak dönteni. Éppen ezért a törvény nagyon érzékenyen vigyázz arra, hogy a szakmai kérdésekről ne dönthessenek közigazgatási vagy politikai szempontok. Van azonban a törvénynek egy olyan része – éppen az Előadó-művészeti Tanács létrehozása –, amely legitim szakmai fórumot teremt, s így a mindenkor kulturális kormányzat számára biztosítani tudja azokat az információkat, amelyek a minőség kérdéséről szólnak. A tárca tehát nem marad információ nélkül a minőség kérdésében. A törvénytől közvetlenül nem lesznek jobbák a koncertek. Ez csak a művészeknek múlik.

■ A művészeti tanács életre hívásakor azonban komoly harc várható...

Minden jelentős kulturális területnek vannak szakmai szervezetei. Azt gondolom, hogy az előadó-művészet egy ilyen szerv megteremtésével komoly pozíciókat nyert. Eddig nem volt formalizálva, hogy a szakmai egyeztetésbe kit vont be és kit nem a kormányzat. Most azonban egy olyan szervezet jött létre, amelynek megkérdezése szakmai ügyekben kötelező. Bár a tanács nem vonhat el semmilyen jogkört a döntéshozóktól, de közvetíteni tudja a művészi minőségre vonatkozó információkat is számukra. Ennek a szervezetnek nagyon hamar fel kell állnia, hiszen a jogosítványai között többek között az is szerepel, hogy javaslatot tesz a kultúráért felelős miniszternek a költségvetési előirányzatok elosztására, arányaira. Miután a költségvetési tervezés nyár elején már kezdődik, így a tanácsnak legkésőbb az év közepéig fel kell állnia. Biztos vagyok benne – a törvényalkotás tapasztalatai alapján is –, hogy a szakmai szervezetek képesek lesznek meg egyezni egymás között a művészeti tanácsba történő delegálásról. A tanácsnak vannak szakági kollégiumai, s ezek szakmai rész kérdésekkel is tudnak majd foglalkozni, akár a finanszírozás, akár a munkajog terén. A kollégiumban zajlik a részletes szakmai vita, ennek eredménye kerül a tanács elé, ahol már az összes művészeti ág képviselői tárgyalják meg mindezt egymás között. Komoly lépésnek tartom, hogy a miniszternek a döntéseit – amennyiben azok eltérnek a tanács által javasolttól – ettől kezdve indokolnia kell. Nagyon erős jogosítvány ez.

■ Tebát ha közszolgálati szerződést köt egy szervezettel, előtte egyeztetni kell a művészeti tanáccsal?

Így van. A döntéshozótól a törvényekben előírt jogát elvenni nem lehet. Ez a demokráciában így van, még akkor is, ha a szakma gyakran azt érzi, sorozatosan rossz döntések születnek. De meg lehet teremteni egy olyan folyamatot – még a vezetőválasztás kapcsán is – amely biztosítja a szakmai szempontoknak a döntéshozóhoz történő eljuttatását, törvényes eszközökkel. Húsz éves közigazgatási múlttal

mondhatom, a nyilvánosság nagyon komoly tényező. A törvény lényeges eleme, hogy az előadó-művészet állami kezelése nem kétszereplős játék. Nem csak a kulturális kormányzat és a szervezetek szerepelnek benne, hanem ugyanilyen súllyal a fenntartók is. S ezeknek a fenntartóknak a döntő többsége önkormányzat. Ezt a törvényt sikeresen végrehajtani az önkormányzatok nélkül nem lehet. Hiszen az egész törvény arról szól, hogy döntési joggal a fenntartó rendelkezik. Az állam pedig – attól függően, hogy a fenntartó milyen döntéseket hoz - állami támogatásokat rendel hozzájuk. Ezért egy fenntartói döntés nagy hatással lehet arra, hogy milyen mértékben részesül a szervezet az állami támogatásból...

■ *Elvileg ez eddig is így volt.*

Igen, de ennek nem voltak a gyakorlatban mérhető és előre kiszámítható paraméterei. Mostantól sokkal átláthatóbbakká válnak a döntések következményei. A fenntartók elemi érdeke, hogy a szakmai véleményekkel szembesüljenek, a törvény ezt is biztosítja. Persze a művészeti élet sem vonhatja ki magát az ország általános problémáiból. De amennyiben a terület képes bizonyítani, milyen fontos szerepet játszik az ország életében, akkor különleges elbírálásra számíthat. Ezt bizonyítja, hogy egy nagyon nehéz gazdasági helyzetben olyan törvény született, ami először mondja ki, hogy a hivatásos előadó-művészeti tevékenység

támogatása állami feladat. És még jelentős többlet költségvetési forrást is rendelt a törvényhez. Ezzel a lehetőséggel élni kell. Egyetlen intézmény sem fog persze emiatt annyival jobb helyzetbe kerülni, hogy a problémái megszűnjének. De a törvény lehetőséget ad rá, hogy ha jól dolgoznak, és megfelelően használják ki a törvény adta lehetőségeket, ne kelljen visszalépniük. Lehetősége nyílik arra, hogy olyan intézmények, amelyek eddig indokolatlanul kevesebb támogatást kaptak, jobb helyzetbe kerüljenek, és mindez ne menjen eleve mások rovására. A szabályozás persze minimumkövetelményeket is felállít, s aki azt nem teljesíti, nem fog bekerülni a rendszerbe, vagy az általa megcélzott kategóriába. Azt gondolom, hogy mindez mennyiségileg és minőségileg is jobb munkára kell, hogy ösztönözze az előadó-művészeti szervezeteket.

■ *A minősítés hatása számomra még mindig kérdéses...*

A rendszernek három fontos szereplője van: az állam, az önkormányzat és a művészeti szervezet. S ha megnézi az ember a mutatókat, látszik, hogy azonos nagyságú településen dolgozó, azonos feladatkörű intézmények teljesítménye között óriási eltérés van. Ennek pedig már a negyedik nagyon fontos, ha nem a legfontosabb szereplő, a közönség a haszonélvezője vagy a kárvallottja. A közönséget meg kell szerezni, meg kell tartani, sőt, számát

folyamatosan növelni kell. Ez a művészeti szervezetek egyik legnehezebb feladata.

■ *A végrehajtási utasítás milyen részein dolgoznak?*

A törvényben több felhatalmazás van arra vonatkozóan, hogy milyen végrehajtási utasításokat, kormány- és miniszteri rendeleteket kell megalkotni. Ezek elkészítésének határideje időben eltér egymástól. Most annak a rendeletnek a megalkotása a legelső, amely a nyilvántartásba vétellel, a besorolással kapcsolatos, hiszen a törvény március elsején életbe lép, s a 2010-es költségvetési kondíciók kialakításához erre már szükség van. Mindez azért nehéz, mert konkrét, részletes szakmai feltételrendszerekről kell dönteni, ami teljes körű szakmai átgondolást igényel. Akkor jó a végrehajtási utasítás, ha értékes művészi munkát végző szervezetek nem kerülnek emiatt a törvényen kívülre. Az is fontos, hogy jobb és intenzívebb munkára ösztönözze az együtteseket. Nem lehet egy feltételrendszer a leggyengébb teljesítményhez igazítani. S aki nem kerül be az áhított kategóriába, annak lesz egy éve arra, hogy javítson a paraméterein. A zenekarok esetében egyébként is speciális a helyzet. Finanszírozásuk konkrétumairól évente külön miniszteri rendelet rendelkezik, így évente lehetőség van arra, hogy szükség esetén a követelményszinteket korrigálják.

R. Zs.

Gulyás Dénes országgyűlési képviselő az előadó-művészeti törvényről

„a kisebbségi, etnikai kultúra védelme szerepel a szövegben, nem találok a magyar többségi kultúráét...”

■ *A parlamentben többször hangot adott annak, hogy elégedetlen az előadó-művészeti törvénnyel...*

Mindenre vevő vagyok, amivel nem tudok vitatkozni, vagy aminél nem tudok jobbat kitalálni. De már a törvény preambuluma-

val is sok a problémám. Miért csak az európai kultúra értékeit említi, és miért nem az egyetemes kultúráét? S bár azt állítja, a globalizáció és a tömegkultúra káros hatásaival szemben védi a kultúrát, ennek a jeleit nem látom a szabályozásban. Akkor tenné valóban ezt, ha minden kereskedelmi csatornának úgy módosítanák a sugárzási feltételeit a médiatörvényben, hogy kötelező lenne számukra hetente koncertet, színházi előadást élőben közvetíteni. S bár a kisebbségi, etnikai kultúra védelme szerepel a szövegben, nem találok a magyar többségi kultúráét... A törvény első verzióját több

kollégának elküldtem, s ők is erősen hiányolták, hogy a nemzeti kultúra fenntartása, védelme nincs benne. De hogy emellett konkrétumokat is említsek, miért hosszabítható meg öt évre az előadó-művészeti szervezettel (értsd színházzal, zenekarral) a közszolgálati szerződés, hol van az a tétel, amely kiköti, hogy csak abban az esetben tehető ez meg, ha az illető szervezet bemutatja előre az erre az időszakra szóló teljes műsorrendet, költségvetést. A művészeti törvényben szerepel az Előadó-művészeti Tanács, mint véleményező, döntés-előkészítő testület. E testület működése esetén,

kétféle olyan hatását érzek, amelyet nem tartok jónak. Óhatatlanul, kimondva ki-mondatlanul úgy érzem, a művészeti tanács „ízlésrendőrséggé” is válhat, s uniformizál-hatja ezt a területet. S nem azt mondom, hogy ez egyértelműen rossz irány, hiszen valószínűleg rangos művészek lesznek tagjai a grémiumnak, de legalább ugyanannyi, szintén rangos művész nem fog benne helyet kapni... A színházakban, zenekarokban működő Művészeti Tanácsokkal sem értek egyet igazán, mert lehetőséget adhatnak, a felelős döntés felelősségének elmismásolására.

I A tanácsot én inkább fékrendszernek érzem a politikai akarattal szemben...

Valóban az lenne, ha a törvény nem feltételes módban fogalmazna, s nem azt mondaná, hogy a miniszter figyelembe veheti, annak alapján dönthet... Ha, tegyük fel, a tanács kétharmadánál többen javasolnak valamit egyöntetűen a miniszternek, akkor azt el kell fogadnia. Legyen köteles teljesíteni. Ne mond hasson mást, mint a tanács, hiszen ha ez tényleg irányadó testület, akkor legyen kötelező, amit mond. Ebben az esetben valóban regulátori szerepkört töltene be. Az egyéb rendelkezésekkel is

akad gondom. „Fizető nézőszám azon magánszemélyek száma számít, akik belépőt vesznek”. Ha egy bank vásárolja meg a jegyeket, akkor az általa küldött emberek már nem fizetőnézők? Az opera definíciója például nem sorolja fel sem a karmestert, sem az ügyelőt. Azt javasoltam, hogy kerüljön bele a szövegbe az is: minden olyan közreműködő, akit a rendező szükségesnek tart. De hiába adtam be módosító indítványként, nem vették figyelembe... Ha ilyen hibákat találni benne, akkor mit gondoljak a törvény egészéről? A legnagyobb botrányt pedig az a pont kavarta, hogyha valakinek a munkaszerződésben megállapított előadásszámának legalább a felében nem tud feladatot biztosítani a művészeti intézmény – mert megváltozott a koncepciója –, akkor attól meg lehet válni... S bár sokan tiltakoztak ellene, ez a pont is változatlan maradt... Nem inkább olyan darabokat kellene műsorra tűzni, amelyek a társulat tagjai között kioszthatók? S egyébként is, ki dönti el, hogy beleillik-e a koncepcióba? S ez hogyan vonatkozik a zenekarokra, hiszen karmesterekről is szó van... Ahogy annak is természetesnek kellene lennie, hogy az, aki felmegy a színpadra, külön díjazásban részesül. Ne feltételes mód rendel-

kezzen erről. Kérdés persze az is, mi lesz a Rádiózenekarral, a MÁV Szimfonikusokkal, a Danubiával vagy a Filharmóniai Társasággal. A meghallgatáson felvettem azt is, hogy a minisztériumban külön létre kellene hozni egy olyan osztályt, amely ezekkel a zenekarokkal foglalkozik... Elszomorító-nak tartom a helyzetet. A társadalom megtartó ereje a kultúrája, az anyanyelve, az oktatása. Ha ezeket a legkisebb sérelem is éri, akkor ez a seb alapjaiban támadja a társadalom fennmaradását, reprodukáló képességét. Továbbra is az a meggyőződésem, hogy jobban együtt kellett volna gondolkodnunk a kultúra ma betöltött szerepéről. Érdeklődéssel várom egyébként, hogy a képzőművészeti szervezetek mikor jelentkeznek, hogy nekik is kell egy törvény. S hol az irodalom, hol vannak az írók? Az a baj, hogy nem érzem azt a törekvést, hogy a társadalom legmélyebb rétegéig le akarnák pumpálni azt az erőt, amit a kultúra jelent. Olyan oktatási és kulturális stratégiát kell kialakítani, ami nem enged nem részt venni a művészeti életben. Olyan társadalmi közhangulat kell létrehozni, hogy mindenki a mindennapjai elengedhetetlen részének tartsa a kultúrát.

R. Zs

Szakmai vélemények az előadó-művészeti törvényről

Victor Máté műfajilag is nyitottnak tartja a törvényt

„Kizárja a lobbizást, erőszakoskodást, ügyeskedést”

Az előadóművészeti törvény végrehajtási utasításának megfogalmazásában is részt vesz Victor Máté, a Magyar Zenei Tanács elnöke.

Bár nem teljesen elégedett a szabályozás végső változatával, úgy véli, örvendetes, hogy végre egy törvényben helyet kapott a zene szó is. Annak is örül, hogy sikerült belevetetni a szabályozásba a nagyobb létszámú népi koncertzenekart és a jazz-bigbandet is. Ahogy azt is fontosnak tartja, hogy a törvénnyel olyan munkajogi rendelkezések is születtek, amelyek tisztázzák, és végre megfelelő módon szabályozzák a művészek speciális munkaidő-beosztását.

